

Г. Г. Казарян,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту освіти,
ДНЗ "Інституту менеджменту освіти" Національної академії педагогічних наук України
О. П. Дяченко,
к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування, Одеський державний аграрний університет

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.4.42

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

G. Kazarian,
Ph. D. in Economics, associate professor of department of education management,
DNZ "Institute of Management of Education" National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
O. Diachenko,
Ph. D. in Economics, associate professor of department of accounting and taxation, Odessa State Agrarian University

CONCEPTUALIZATION OF THE STRATEGY OF SOCIO-ECONOMIC PROVISION OF PERSONS WITH DISABILITIES

Актуальність розробки та впровадження стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю обумовлена тим, що зміни, які відбувалися з моменту набуття Україною незалежності у сфері соціальної політики не змінили на краще стан забезпечення осіб з інвалідністю. Акцент на соціально-економічні реформи в країні призвів до зменшення уваги до питань соціальної політики, послаблення ролі відповідних інституцій та їх контролюючих функцій у контролі за дотриманням соціальних вимог. Суттєвим недоліком вказаного періоду державної розбудови стала відсутність системності у нормативно-правовому забезпеченні соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю.

Важливе значення має формулювання нових концептуальних підходів до формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. В основу цієї стратегії повинно бути закладено визнання прав інвалідів і пов'язана з цим ліквідація всіх форм дискримінації по відношенню до них. Результати проведеного дослідження дозволили запропонувати власну структуру і зміст стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні, яка складається з 5 розділів. Основними механізмами формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю можна виділити такі: соціально-економічні; політико-правові; організаційно-управлінські; науково-методологічні; морально-етичні; інформаційні.

To introduce the development and introduction of the methods of socio-economic provision of persons with disabilities due to the fact that the changes that took place from the moment of the birth of UkrAnina in the social policy sphere did not change the quality of the provision of persons with disabilities. The accent on general-economic reforms in the country has led to a change in the quality of social policy, the expansion of the role of relevant inquiries and their controlling functions in controlling compliance with social requirements. A cognitive shortcoming of the widespread period of the development of the sector will reveal the secrecy in the normative-legal framework of the socio-economic provision of persons with disabilities.

It is important to formulate new conceptual approaches to the formation of a strategy for socio-economic provision of persons with disabilities. The basis of this strategy should be the recognition of the rights of persons with disabilities and the related elimination of all forms of discrimination against them. The revision of the Provisional Advice allowed to propose a full-time structure and set up the social and economic provision of persons with disabilities in Ukraine, which consists of 5 chapters. The main mechanisms for forming a strategy for socio-economic provision of persons with disabilities can be identified as: socio-economic; political and legal; organizational and managerial; scientific and methodological; moral and ethical; informational.

The social and economic provision of persons with disabilities in Ukraine can be seen as a basic document of the professional development in the development of the systems of social and economic provision of persons with disabilities and, in addition, comply with all relevant prioritization, full, prosecution and outsourcing. The basic aim of the study is to identify the modalities of actions and procedures for the socio-economic provision of persons with disabilities and the development of normative directions, forms, methods and methods for the adherence of cational goals.

Ключові слова: стратегія, механізм, особа з інвалідністю, соціальні послуги, соціально-економічне забезпечення.

Key words: strategy, mechanism, person with disabilities, social services, socio-economic provision.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Із набуттям Україною незалежності, прийняттям і реалізацією стратегічного курсу побудови соціально орієнтованої ринкової економіки та інтеграції у світове співтовариство прогресивних змін зазнали концептуальні засади інституційного регулювання соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Нині інституційне регулювання щодо інвалідів спрямовано на забезпечення їм рівних порівняно з іншими громадянами умов життєдіяльності для реалізації своїх громадянських, політичних, соціально-економічних прав і свобод, які передбачені Конституцією України та нормами міжнародного права.

Значна робота проводиться по забезпеченню оптимальних умов для здобуття інвалідами освіти, відновлення працездатності, обрання місця роботи відповідно до віку, професійно-кваліфікаційних навичок, стану здоров'я та уподобань. Поставлено кардинальне завдання сформуванню на державному рівні ефективну систему створення сприятливих психологічних, правових умов та гарантій для набуття інвалідами, на основі їх медико-соціально-професійної реабілітації, освіти, профорієнтації, професійної підготовки. Особливої актуальності ця проблема набула після запровадження в Україні системи соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання. Вона передбачає відповідальність страхового фонду за професійну реабілітацію інвалідів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Державне регулювання в системі соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю розглядається багатьма вченими, зокрема, розробці стратегічним напрямом присвятили свої наукові доробки такі вітчизняні вчені: І. Гришова, Е. Лібанова, О. Палій, П. Ситнік, Н. Новікова, О. Наумов, Г. Коваль, І. Рудкевич, О. Галицький, О. Дяченко, О. Митяй, М. Кравченко, Я. Белєвцова та інші [1—8].

Стратегічні напрями соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю передбачають ефективні інструменти реалізації моделі державно-приватного партнерства на місцевому рівні та розвитку реального партнерства між різними секторами національної економіки. Зауважимо, що на сьогоднішній день відсутній уніфікований механізм соціально-економічного забез-

печення осіб з інвалідністю, який би міг стати загальноприйнятим для його впровадження по всій території країни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є визначення сутності, складу та структури стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Не дивлячись на проведену значну роботу по законодавчому закріпленню інституту соціального захисту, по налагодженню системи працевлаштування і професійної реабілітації інвалідів, існування ряду національних програм, не всі проблеми у цій сфері вже вирішені в Україні. Однією з причин такого стану є те, що фінансування і строки реалізації соціальних програм встановлені не із потреб інвалідів, а виходячи з наявних фінансових та економічних можливостей держави. Внаслідок цього програми не забезпечують реальне покращання соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. При низькому рівні державного та регіонального фінансування вони виявляються розтягнутими на тривалі строки і мало ефективні.

Покращення становища інвалідів можливе тільки при зміні відношення влади до соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю [1, с. 22]. Система соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю повинна будуватися на таких сформульованих нами основних принципах:

- забезпечення рівності громадянських прав інвалідів та не інвалідів та їх законодавче закріплення;
- заборона дискримінації людини з причини інвалідності;
- забезпечення гендерної рівності інвалідів при працевлаштуванні, професійній реабілітації;
- державне фінансування соціального захисту інвалідів з урахуванням реальних потреб;
- попередження інвалідності і здійснення реального соціального захисту різних категорій інвалідів;
- створення умов для інвалідів по отриманню необхідних навичок, професій та спеціальностей для наступної самостійної діяльності на ринку праці;
- сприяння створенню робочих місць для інвалідів, організації прийнятних умов праці та відпочинку відповідно до їх інтелектуальних та фізичних можливостей;

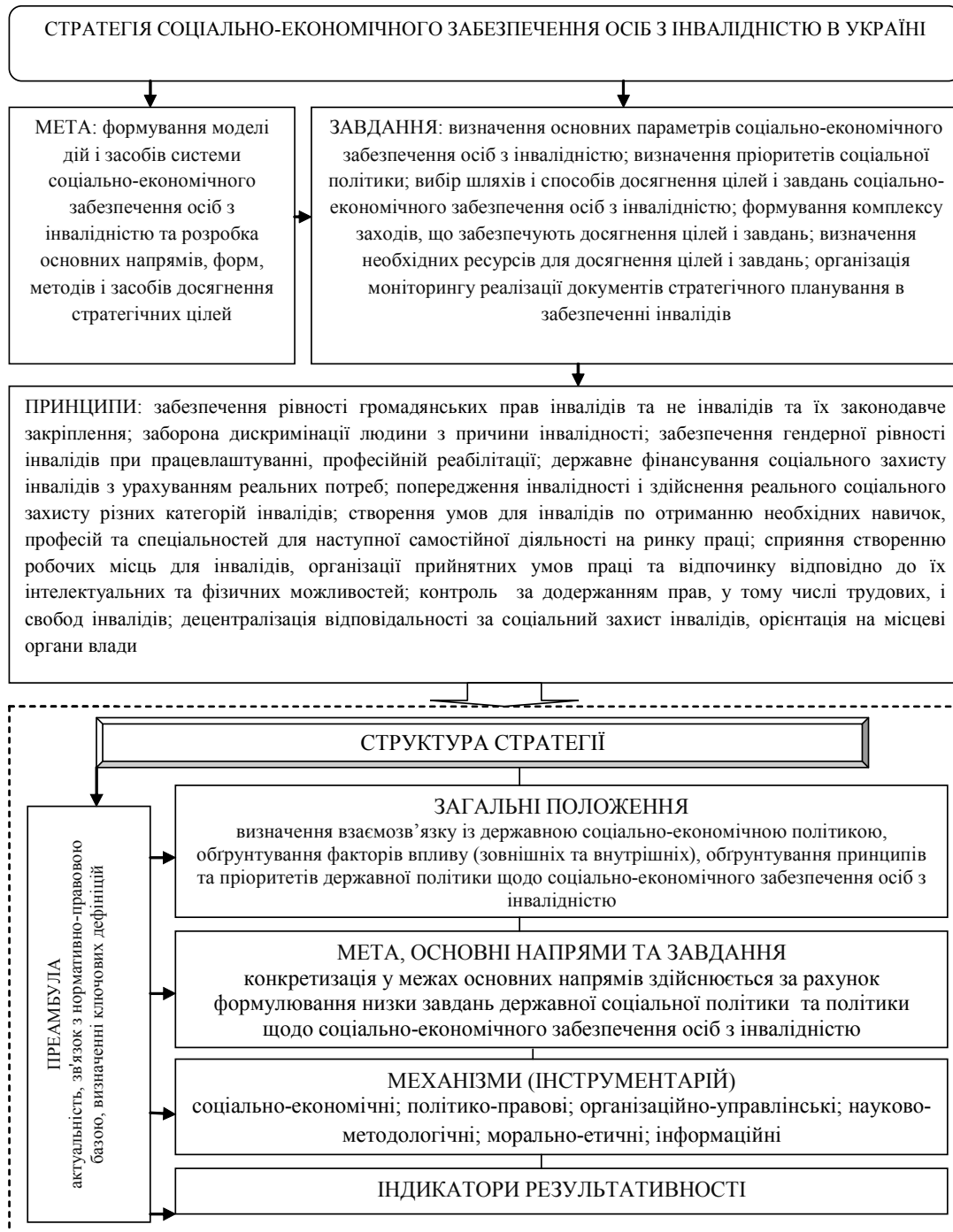

Рис. 1. Схематична інтерпретація складових стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю України

Джерело: розроблено автором.

— контроль за додержанням прав, у тому числі трудових, і свобод інвалідів;

— децентралізація відповідальності за соціальний захист інвалідів, орієнтація на місцеві органи влади.

У зв'язку з викладеним вище, потребують подальшого розвитку та удосконалення положення соціально-економічної політики щодо інвалідів, оскільки значна частина їх застаріла і не відповідає потребам сьогодення, а також не узгоджується із загальноновизнаними високогуманними міжнародними нормами і стандартами.

Отже, нині існує нагальна необхідність у розробці сучасної стратегії та в цілому моделі соціально-еконо-

мічної політики щодо осіб з інвалідністю. Звичайно таке завдання потребує значних кадрових, матеріальних, фінансових ресурсів і часу.

Основу державного інституційного регулювання складають стратегічні орієнтири, які повинні закріплюватися відповідними державно-правовими структурами. Враховуючи погляди науковців сучасності, під стратегією слід розуміти сукупність найбільш значущих рішень, спрямованих на забезпечення відповідного рівня забезпеченості осіб з інвалідністю у контексті реалізації державних цільових програм. Тобто така стратегія є довгостроковим прогнозом комп-

лексного розв'язання проблеми збалансованого, з урахуванням соціально-економічних аспектів, забезпечення осіб з інвалідністю. У рамках цього документа відпрацьовуються основні шляхи структурної трансформації соціальної політики держави, що враховує імперативи збалансованого соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в країні [2; 3].

Стратегія соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні має стати базовим документом стратегічного планування у напрямку розвитку системи соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю і визначає комплекс взаємопов'язаних пріоритетів, цілей, завдань та заходів. Базовою метою стратегії є визначення моделі дій і засобів системи соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю та розробка основних напрямів, форм, методів і засобів досягнення стратегічних цілей. Для реалізації поставленої мети необхідно виконати комплекс завдань: визначити основні параметри соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю; ідентифікувати пріоритети соціальної політики щодо цілей соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю; обґрунтувати шляхи і способи досягнення завдань соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю; сформулювати комплекс заходів, що забезпечують досягнення визначених цілей і завдань; визначити необхідні ресурси для реалізації визначених завдань, а також умов і чинників, що забезпечують найбільшу ефективність їх використання; забезпечити ефективну організацію моніторингу реалізації документів стратегічного планування в соціально-економічному забезпеченні осіб з інвалідністю.

Результати проведеного дослідження дали можливість запропонувати власну структуру і зміст стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні:

1 розділ. Преамбула. Її зміст полягає у короткому викладенні актуальності даної стратегії та її зв'язку з існуючими нормативно-правовими документами, визначенні поняття "стратегія соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю". Таке визначення має виходити з розуміння правильного співвідношення ролі та змісту понять "соціально-економічне забезпечення" та "особи з інвалідністю".

2 розділ. Загальні положення. Цей розділ стратегії передбачає обґрунтування бачення місця державної соціальної політики та у загальному змісті соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. У свою чергу важливим видається формулювання державної соціальної політики як інтеграційного елемента інституційного регулювання соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю.

3 розділ. Мета стратегії та основні напрями і завдання соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Конкретизація у межах основних напрямів здійснюється за рахунок формулювання низки завдань держави щодо соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю.

4 розділ. Механізми (інструментарій). До них можуть бути віднесені соціально-економічні; політико-правові; організаційно-управлінські; науково-методологічні; морально-етичні; інформаційні.

5 розділ. Індикатори. Відповідні показники досягнення необхідного рівня соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Проведення необхідної експертизи та оцінки на основі даних моніторингу дозволить говорити про ступінь наближення до результатів, що очікуються. В цьому розділі передбачається визначення можливостей для розробки на загальних засадах пропонованої стратегії цільових програм, як національного, так і регіонального рівня. При цьому регіональні програми можуть розглядатися у якості вихідних, інтеграційних для програм місцевого рівня. Структуру стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю представлено на рис. 1.

Виходячи із запропонованої на рисунку схематичної інтерпретації складових стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю доцільним є її деталізація вже на змістовному рівні.

На жаль, у сучасних умовах відсутні відповідні нормативно-правові акти, які мають бути орієнтовані на реалізацію національної політики щодо соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Відсутність таких законодавчих актів певною мірою може бути компенсована, на час, необхідний для законотворчості, поширенням розумінням стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Природно, що все означене сприяло суттєвому зниженню ефективності діяльності відповідних управлінських структур на національному, регіональному і місцевому рівнях. Слабкість та недостатня ефективність існуючої системи управління у питаннях соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю, не завжди своєчасні та послідовні структурні реформи, повільна модернізація соціальної політики на тлі зростання показників економічного розвитку призвели до неефективних підходів у соціально-економічному забезпеченні осіб з інвалідністю.

До інструментів державної політики соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю належать насамперед ті, що дозволяють зміщувати акценти з процесу розробки політики на її практичне здійснення, на удосконалення і можливості адаптації законодавства ЄС до українських реалій, зміцнення інституціонального потенціалу й створення ефективних інструментів соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю [4, с. 67].

У процесі проведеного дослідження ми виділили такі нові основні аспекти механізмів формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю: соціально-економічні; політико-правові; організаційно-управлінські; науково-методологічні; морально-етичні; інформаційні.

Розглянемо послідовно вивчені та сформульовані нами нові концептуальні погляди, підходи до формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю та і загалом рівня життя інвалідів за вказаними вище механізмами.

Соціально-економічні механізми. Потрібно забезпечити активну роль соціальної політики та соціально-трудої сфери щодо інвалідів. Проте досить часто звучать нарікання на неможливість реалізації такого підходу. При цьому наводиться як основний аргумент дефіцит бюджетних коштів для здійснення активної соціально-

трудої політики. Цілоком розуміючи складність економічної ситуації в нашій країні, а також володіючи науковою теорією про те, що у суспільстві грошей повинно бути стільки, скільки створено товарів та послуг, ми в той же час переконані в ефективності вкладень у системи: працевлаштування, професійної реабілітації, охорони здоров'я, освіти, культури інвалідів тощо. Без створення для інвалідів дієвих стимулів і умов до праці, освіти, професійної підготовки, культури виробництва не можливо забезпечити їх ефективну зайнятність, професійну реабілітацію, достойний рівень життя а також залучення у суспільне життя. У свою чергу це сприятиме збільшенню обсягів виробництва валового внутрішнього продукту, бюджетних надходжень, поліпшенню інших макроекономічних показників. Таким чином матиме місце зворотній позитивний вплив соціальної політики та соціально-трудої сфери на економіку. У такому разі досягнуті як соціально-економічний, так і політичний, психологічний ефекти перевищуватимуть початкові затрати суспільства.

Аналогічний активний підхід слід застосовувати і по відношенню до політики зайнятості, професійної реабілітації та соціального захисту інвалідів. Функція держави повинна полягати у створенні для них таких економічних, політичних, соціальних, правових, культурно-побутових та інших умов, які б дозволили за рахунок власних доходів забезпечити більш високий рівень соціального споживання [5; 6].

Визнаючи наявність фізичних вад, хвороб та обмежену працездатність даної категорії громадян, тим часом вважаємо, що доцільно проводити більш дієву роботу по залученню їх (звичайно, враховуючи бажання і стан здоров'я) до енергійного пошуку роботи, трудової діяльності, професійного навчання та перенавчання. Концептуальна позиція щодо активізації політики зайнятості, професійної реабілітації полягає у тому, що зниження рівня незайнятості, безробіття є не просто переборення соціальної біди, а шлях до вирішення економічних, соціальних, психологічних та інших проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями, їх сімей, а також держави в цілому.

У процесі дослідження нами встановлено, що існуючий механізм працевлаштування інвалідів недостатньо відпрацьований насамперед через відсутність дієвих стимулів та можливостей продуктивної праці в інвалідів та через небажання, економічну не вигідність створення робочих місць для інвалідів у роботодавців. Тому поряд з існуванням системи соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю, матеріальної підтримки, благодійної діяльності необхідно створити механізм заохочення непрацюючих інвалідів у пошуку роботи, та роботодавців у створенні для них відповідних робочих місць.

Таким чином, потрібно полегшувати особам з інвалідністю доступ до зайнятості всілякими способами, які заохочують підприємців до наймання та утримання на роботі таких осіб у звичайному виробничому середовищі і там, де це неможливо через їх недоліки, до пристосування умов праці до можливостей таких осіб шляхом створення призначених для них видів та форм зайнятості відповідно зі ступенем їх фізичних чи розумових вад [7].

Актуальним концептуальним положенням нової стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю є розробка та впровадження дієвого мотиваційного механізму до праці. Одним із основних заходів при цьому повинно бути підвищення ролі оплати праці, яка нині втратила не тільки стимулюючу, а й відтворювальну функції. Економічна теорія "дешевої робочої сили", як фактора економічного зростання, що історично склалася та тривалий час існувала в Україні та інших країнах СНД, нині не виправдовує себе, оскільки приводить до маргіналізації, деградації цього працівника і людського капіталу взагалі, до гальмування економічного зростання країни, розвитку суспільства. Це проявляється у застійній хронічній бідності населення, і в першу чергу осіб з фізичними вадами. Характерними негативними явищами зубожіння інвалідів є зменшення кількості шлюбів і збільшення розлучень, відмова від народження дітей, неможливість забезпечити повноцінне харчування, лікування, здобуття професійної освіти, організації відпочинку, культурного проведення дозвілля, психологічні стреси, рання смертність.

Отже, на нашу думку, необхідно поступово переходити від пасивної політики соціального захисту громадян до політики, спрямованої на зростання індивідуальних доходів, підвищення добробуту населення, і в першу чергу інвалідів.

Принциповим концептуальним підходом до формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю є підвищення ролі регіонів у вирішенні даних проблем. Політика зайнятості даної категорії громадян повинна формуватися знизу, починаючи від рівня окремих підприємств, установ, організацій різних форм власності і господарювання, до місцевого, регіонального та державного рівнів. Всі вони повинні вносити посильний вклад у вирішення проблеми соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю [8].

Політико-правові механізми. Новим концептуальним підходом до формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю є забезпечення умов щодо реалізації їх прав на працю та професійне навчання відповідно до міжнародних вимог, а саме: вирішення цих проблем повинно стати пріоритетним завданням державної політики на найближчий період.

Потребують законодавчого закріплення правовий статус інваліда, принцип рівних прав інвалідів та не інвалідів, заборона дискримінації людини через інвалідність у державних органах влади, у трудових відносинах, освітніх закладах, місцях громадського користування, торгівлі, на транспорті. У зв'язку з цим доцільно прийняти Закон України "Про осіб з інвалідністю", який би посилював правові механізми життєдіяльності інвалідів. Україні необхідно також дотримуватись Конвенції Міжнародної організації праці № 159 "Професійна реабілітація та зайнятність інвалідів".

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було виокремлено власну структуру і зміст стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні, яка складається з 5 основних розділів: преамбула, загальні положення, мета стратегії, механізми (інструментарій), індикатори. Також проведені дослі-

дження дозволили виділити такі нові основні аспекти механізмів формування стратегії соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю: соціально-економічні; політико-правові; організаційно-управлінські; науково-методологічні; морально-етичні; інформаційні.

Література:

1. Гришова І.Ю., Щербата М.Ю., Гришов В.В. Соціальна відповідальність бізнесу як чинник соціально-економічного розвитку. Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал. Черніг. нац. технол. ун-т. — 2015. — № 3 (3). — С. 17—28.

2. Дяченко О.П., Казарян Г.Г. Соціальне замовлення як інструмент державно-приватного партнерства в системі соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні. Інвестиції: практика і досвід. — 2018. — № 20. — С. 89—93.

3. Гришова І.Ю., Шестаковська Т.Л. Інституційні регулятори соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю на ринку медичних послуг України. Економічний аналіз: зб. наук праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О.В. Ярошук (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр "Економічна думка", 2017. — Т. 27. (3). — С. 242—248.

4. Новікова Н.Л., Галицький О.М., Гришова Р.В. Державні механізми регулювання соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю. Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 20. — С. 66—70.

5. Naumov A.V., Panyuk T.P., Danylchenko L.I. The impact of social policy on the development of innovative medical insurance in Ukraine. Scientific bulletin of Polissia. — 2017. — № 1 (9). — P. 55—62.

6. Галицький О. М., Гришова Р. В. Державна політика соціалізації осіб з інвалідністю в контексті розвитку інформаційних технологій. Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 22. — С. 126—130.

7. Рудкевич І.В. Регулювання системи соціального захисту населення України: теорія, методологія та державна політика: монографія / І.В. Рудкевич; Донецьк держ. ун-т упр. — Донецьк, 2011. — 463 с.

8. Мишак І.М. Правове забезпечення запровадження інклюзивної освіти в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. — 2014. — № 5. — С. 37—43.

References:

1. Hryshova, I.Yu. Scherbata, M.Yu. and Hryshov, V.V. (2015), "Social responsibility of business as a factor of social and economic development", Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia, vol. 3 (3), pp. 17—28.

2. Diachenko, O.P. and Kazarian, H.H. (2018), "Social order as an instrument of public-private partnership in the system of socio-economic provision of persons with disabilities in Ukraine", Investytsii: praktyka i dosvid, vol. 20, pp. 89—93.

3. Hryshova, I.Yu. and Shestakovs'ka, T.L. (2017), "Institutional regulators of social and economic provision of persons with disabilities in the Ukrainian medical services market", Ekonomichnyj analiz: zb. nauk prats'

Ternopil's'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet, vol. 27.(3), pp. 242—248.

4. Novikova, N.L. Halyts'kyj, O.M. and Hryshova, R.V. (2018), "State mechanisms of regulation of social and economic provision of persons with disabilities", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 20, pp. 66—70.

5. Naumov, A.V. Panyuk, T.P. and Danylchenko, L.I. (2017), "The impact of social policy on the development of innovative medical insurance in Ukraine", Scientific bulletin of Polissia, vol. 1 (9), pp. 55—62.

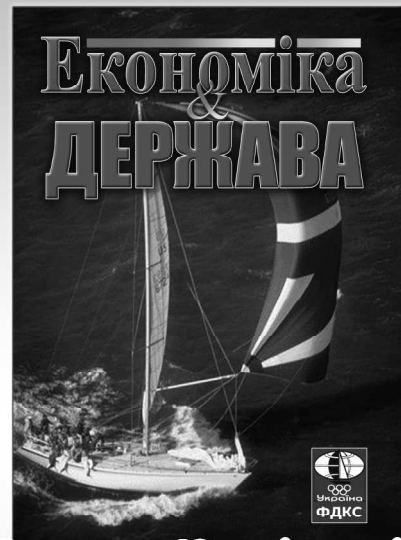
6. Halyts'kyj, O.M. and Hryshova, R.V. (2018), "State policy of socialization of persons with disabilities in the context of information technology development", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 22, pp. 126—130.

7. Rudkevych, I.V. (2011), Rehuliuвання systemy sotsial'noho zakhystu naselennia Ukrainy : teoriia, metodolohiia ta derzhavna polityka [Regulation of the system of social protection of the population of Ukraine: theory, methodology and state policy], Donets. derzh. un-t upr. Donets'k, Ukraine.

8. Myschak, I.M. (2014), "Legal provision of the introduction of inclusive education in Ukraine", Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 5, pp. 37—43.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2019 р.

Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових

видань України з ЕКОНОМІКИ

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73

Передплатний індекс: 01751